

ISSN: 2146-1740
https://dergipark.org.tr/tr/pub/ayd,
Doi: 10.54688/ayd.1398134
Araştırma Makalesi/Research Article

AFET İLETİŞİM EKOLOJİSİ PENCERESİNDEN AFET GAZETECİLİĞİ: “06 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİ”

DISASTER JOURNALISM FROM THE PERSPECTIVE OF DISASTER
COMMUNICATION ECOLOGY: 06 FEBRUARY 2023 KAHRAMANMARAŞ
EARTHQUAKES

Selma KOÇ AKGÜL¹

Öz

Makale Bilgi

Gönderilme:
03/12/2023

Kabul:
10/02/2024

Afete dirençli toplum hedefi ve afet okuryazarlığının geliştirilmesinde önemli bir misyon üstlenen medyanın, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleriyle tekrar tartışma konusu olması ve yeni risklerin afete dönüşme potansiyelleri bu makalenin gerekçesini oluşturmuştur. Çalışmanın amacı, gazetecilik uygulamalarını afet bilimi ve iletişim bilimi yaklaşımlarının kesiştiği “afet iletişim ekolojisi” paradigmasından değerlendirmektir. Argümantasyon araştırma tekniğinin kullanıldığı çalışmada, afetlerle mücadelede medyadan beklentiler gazetecilik pratikleriyle örtüşüyor mu?, nasıl bir habercilik olmalıdır? sorularının yanıtlarına odaklanılmaktadır. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerine yönelik tespit edilen bulgular, afet gazeteciliğinin, afet okuryazarlık yetkinliğiyle beraber haber etik kod ve normlarını içselleştiren bir uzmanlık gerektirdiği, sadece afet zamanlarında habercilikle sınırlandırılmasının ise mümkün olmadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Gazetecilik, Kahramanmaraş, Afet Haberciliği, Afet İletişimi.

Jel Kodları: Z100, Z190, Q54, D83, Q580.

¹**Sorumlu Yazar:** Doç. Dr. Kocaeli Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-7889-6749, selma.koc@kocaeli.edu.tr.

Atıf: Koç Akgül, S. (2024). Afet iletişim ekolojisi penceresinden afet gazeteciliği: “06 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri”. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1)-Deprem Özel Sayısı-, 485-514.

Abstract

Article Info

Received:
03/12/2023

Accepted:
10/02/2024

The fact that the media, which undertakes an important mission in the development of disaster literacy and the goal of a disaster-resilient society, was again the subject of discussion with the 6 February 2023 Kahramanmaraş earthquakes and the potential of new risks to turn into disasters constituted the rationale for this article. The aim of the study is to evaluate journalistic practices from the paradigm of "disaster communication ecology" where disaster science and communication science approaches intersect. Using the argumentation research technique, the study focuses on the answers to the questions of whether the expectations from the media in combating disasters coincide with journalistic practices and what kind of journalism should be used. The findings of 6 February 2023 Kahramanmaraş earthquakes show that disaster journalism requires an expertise that internalises news ethical codes and norms along with disaster literacy competence, and that it is not possible to limit it to reporting only in times of disasters.

Keywords: Disaster, Journalism, Kahramanmaraş, Earthquake, Disaster Journalism, Disaster Communication.

Jel Codes: Z100, Z190, Q54, D83, Q580.

Extended Summary

In this study, a discussion on disaster journalism is carried out from the perspective of disaster communication ecology in the case of 6 February 2023 Kahramanmaraş Earthquakes. Disaster communication ecology is a subset of communication ecologies and is a multidimensional approach that includes narrative design, discourse and technical applications that are the integration of communication sciences, disaster science and different disciplines for the production and sharing of information and knowledge needed before, during and after disasters. It includes communication networks, resources and tools used to meet information and knowledge needs at three basic levels: individual, organisational and mass (Spialek & Houston, 2019; Spialek et al, 2018; Akgül Koç, 2021). The fact that the media, which undertakes an important mission in the development of a disaster-resilient society and disaster literacy and is also an important actor of disaster communication ecology, has become the subject of discussion again with the 6 February 2023 Kahramanmaraş earthquakes, as well as the potential of new risks to turn into disasters, constituted the rationale for the study. Since this mission imposed on the media requires investigating the reasons behind disasters and being a part of the solution by revealing them, it makes it a necessity to master disaster science research and terminology as well as traditional journalism knowledge. For this reason, in efforts to understand the etiology of disasters and to create a resilient society against risks, disaster journalism and its practices have been read through the window of disaster communication ecology, where disaster science and communication science approaches intersect, and a discussion has been carried out on the questions of which areas there are gaps and whether there are areas that need improvement. In the study, in which an argumentative method is used, the disaster news ecosystem, which has become increasingly important in the literature, is examined with the dimensions of journalists, news and readers, and a critical evaluation is made in the context of the 6 February 2023 Kahramanmaraş earthquakes. 6 February 2023 Kahramanmaraş Earthquakes news content is a reflection of learned helplessness which is also reflected in our disaster culture: Unpreventable deaths, collapsed unhealthy buildings, unpreparedness for earthquake, emphasis on possible Marmara (Istanbul) earthquake, problems of supervision, magnitude and effects of the earthquake, fear, tears, stories of salvation, problems in communication, coordination and co-ordination. The size of the disaster and how long it will remain on the agenda were determined by the numbers and the negativities that developed in the region - the increasing number of dead, injured and missing, the number and characteristics of destroyed and damaged buildings, the size of the affected geography, the severity of the earthquake, etc. (Akgül Koç, 2017, Akgül Koç, 2021; Anar, 2022; Vural vd., 2022a). General elections, which were on the agenda of the country, have lowered the earthquake to the lower ranks of the agenda, and the disaster agenda has been distanced from the disaster agenda as the hot news shifted the attention to other areas. He ongoing and pending problems in the earthquake region and the discourses on the prevention of disaster risks have been reminded with new disaster news. The news of floods and landslides in Adıyaman and Şanlıurfa where 20 people lost their lives is an example of this. Although it was observed that digital media, unlike conventional media, produced different content in news production, it was observed that a bridge could not be established between the media, disaster professionals and readers for the proper management of humanitarian aid operations in the region. Many people and organisations to whom the media reached out the microphone focused on telling what they were doing and what had happened, and the urgent needs of the region, the road map for meeting these needs, the application points, the areas waiting for and receiving aid, and the changing needs could rarely find a place in the news content. As a result, it has been determined that disaster journalism requires a special expertise that realises news ethical codes and norms, where social responsibility approach comes to the fore, as well as disaster literacy competence for different news sources and message designs according to disaster cycles and types, and it is not possible to be limited to reporting only during disaster periods. For this reason, it has been emphasised that for qualified and objective journalism needed in disasters, the disaster literacy competence of journalists should be improved, field research involving journalists and readers and news analyses on how they can fulfil the function of supervision and control on behalf of the public should be increased and suggestions have been presented.

1. Giriş

Afet iletişim ekolojisi, iletişim ekolojilerinin bir alt kümesidir. Afetle mücadelede ihtiyaç duyulan iletişim bilimiyle afet bilimi entegrasyonu anlatı ve söylemleri içermektedir. Bireysel, örgütsel ve kitlesel düzeyde iletişim ağ, kaynak ve araçlarını kapsayan çok boyutlu bir yaklaşımdır (Spialek & Houston, 2019; Spialek vd., 2018; Akgül Koç, 2021). Medya, afet iletişim ekolojisi için hem bir kaynak hem de bir kanaldır. Birleşmiş Milletler Afet Risk Azaltma Ofisi (UNSDR)'nin afete dirençli sürdürülebilir toplum vizyonu için ise önemli roller üstlenen bir aktörü temsil etmektedir. Kendisine atfedilen rolüyle medya, afet söylemlerinin geniş bir kitleye yayılmasını sağlayan, risk azaltma ve hazırlık stratejilerinin önemli bir parçasıdır.¹ Afetle mücadelede potansiyel tehlike ve risklerle birlikte tepkileri görünür kılması yanında medyadan insani yardım operasyonlarının destekçisi olması, akut haber ve bilgi ihtiyacını karşılaması beklenmektedir. Dezenformasyonla mücadelede ise bir çözüm yolu olarak düşünülebilecek afet okuryazarlığının geliştirilmesi için önemli bir araç olarak algılanmaktadır. Ancak, Cottle ve Nolan, medyanın küresel habercilik uygulama ve önceliklerinin, afetlere yönelik bu algıyı desteklemediğini ifade etmektedir. Araştırmacılara göre medyanın öncelikleri afet ve insani yardımların haberlerde rutin olarak yer alıp almaması, sansasyonel gösterilip gösterilemeyeceği ya da "unutulmuş acil durumlar" ve "gizli savaşlar" daki sayısız kurbanla birlikte gömülüp gömülmeyeceğine göre değişmektedir.² Bu söylemin izlerini, izlenme kaygısı ve gelir odaklı rekabetçi medya ortamında takip etmekte mümkündür. Özellikle, afet zamanlarında tarihsel arka planı ve bağlamı zayıf, fikri takibi olmayan, partizan yanlılığa açık habercilik pratikleri ile çözümü zor yapısal konular yerine, dramatik kurguya uygun iletiler buna örnek olarak gösterilebilir (Şahin, 2023).

Afet iletişim ekolojisinde, medyanın rolleri tanımlanarak, beklentiler sıralanmış olsa da afet gazeteciliği; ülkelerin afet deneyim ve kültürü yanında, medyanın siyasi sistemdeki konumu, yayıncılık norm ve etik kurallarının içselleştirilmesine göre farklılık göstermekte ve yeni bir uzmanlık alanı olarak dikkat çekmektedir (Kütükoğlu, 2020: 220). Houston ve arkadaşları, afet gazeteciliğini "gerçekleşmiş, olmakta olan veya gelecekte olabilecek olaylar hakkında" haber ve bilgi toplama ve sunma süreci olarak tanımlanmaktadır. Habercilik pratiklerini ise afet döngüsüne uygun "afet gazetecilik döngüsü" ismini verdikleri şablon üzerinde kurgulamaktadır (Houston vd., 2019). Afet gazeteciliği; değişen afet türlerinin tehlike ve risklerine göre, içeriği farklılaşan döngüsel olaylar hakkında, haber etik kod ve değerleriyle

---

¹ <https://www.undrr.org/news-events/media-centre>, Erişim tarihi:12.02.2023.

² <https://www.niemanlab.org/2009/11/simon-cottle-and-david-nolan-how-the-medias-> Erişim Tarihi:12.01.2022.

bilim haberciliği, yurttaş katılımı ve kamu yararının birlikte harmanlandığı, uygulamalı, özel bir eğitim gerektiren, gazetecilik “uzmanlık” alanlarından biri olarak tanımlanabilir. Deprem haberciliği, iklim haberciliği, savaş haberciliği vb. afet türlerine yönelik öne çıkan habercilik alanları yanında, özellikle risk odaklı “önleyici gazetecilik” (Vural vd., 2022a) ya da haberde olumlu ve çözüm anlayışına temelli “yapıcı gazetecilik”, (Budak, 2022) gibi daha spesifik alanları tanımlayan, habercilik türlerini “afet gazeteciliği” başlığı altında saymak mümkündür. Yazında, bu alanında yapılan akademik çalışmaların, çoğunlukla büyük can kaybı ve yıkıma neden olan afet türlerine odaklandığı, gazete haberleri ve sosyal medya içerik analizleri ile sosyal medya kullanımlarına yönelik araştırmalar olduğu görülmektedir (Eldem Anar, 2021; Boztepe Taşkıran, 2021; Yüksel vd., 2021). Gazeteci ve okuru odağına alan ya da afet gazeteciliğini, bütüncül bir bakış açısıyla değerlendiren çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu çalışmalar içerisinde, Sreedharan ve arkadaşlarının³ UNESCO adına Nepal medyasına yönelik, gazeteciler için rehber niteliğindeki çalışması öne çıkan çalışmalardan biridir. Ülkemizde de 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri sonrasında, benzer şekilde afetlerde habercilik ve sosyal medya kullanım kılavuzlarının hazırlandığı görülmektedir.⁴ Ayrıca Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının “Afet İletişim Forumu” ve “Afet İletişim Çalıştayı”⁵ yanında, pek çok üniversitede yapılan bilimsel etkinlikler afet iletişimi ve haberciliğe bakış açısında değişimi göstermesi açısından önemli gelişmelerdir.

Afetlerle mücadelede medyadan beklentilerle birlikte, uygulama pratikleri ve bu alandaki gelişmeler dikkate alındığında; afet haber ekosisteminin irdelenerek, afet haberciliğinin nasıl algılandığı, gazetecilik için bir uzmanlık alanı olarak değerlendirilip değerlendirilmediği, gazetecilerin afet okuryazarlık yetkinliği ve uygulamalarda karşılaştıkları zorluklar, afet iletişim ekolojisi bağlamında önemli bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Açıklanan bilgiler doğrultusunda çalışma, afet iletişim ekolojisi penceresinden medyanın afet haber anlayışını okumayı amaçlamakta, Türkiye’de afet gazeteciliğinin bir uzmanlık alanı olarak gelişip gelişmediğinin izlerini sürmektedir. Çalışmanın ilk bölümünde, literatüre dayalı afet iletişim ekolojisi ve afet haber ekosistemi detaylı bir şekilde irdelenmektedir. ikinci bölümde ise, 6 Şubat Kahramanmaraş depremleri özelinde, televizyon ve sosyal medya platformu “Twitter” kullanımıyla ilgili tutulan, araştırma günlüğü içerikleri

---

³ <https://eprints.bournemouth.ac.uk/32769/1/Disaster%20Journalism%20-%20English.pdf>, Erişim tarihi: 10.01.2022).

⁴ Bkz: Gazetecilere yönelik bölgede karşılaşılan zorluklar, yaşana duygusal travmaların dışa vurumu, dezenformasyon ve bilgi kirliliğinin önüne geçilmesi için hazırlanan afet haberciliği ile ilgili kılavuz ve rehber ile yazı dizileri (<http://ilaum.ankara.edu.tr/afet-zamanlarında-sosyal-medya-kullanma-rehberi/> <http://www.ilef.ankara.edu.tr/2023/07/26/afet-haberciligi-kilavuzu/> <https://medyaokuryazari.org/afet-haberciligi-rehberi/> , journos.com, teyit.org, newslab.org

⁵ <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/iletisim-baskani-fahrettin-altun-afet-iletisim-calistayinda-konustu>

üzerinden, argümantasyon⁶ araştırma tekniği kullanılarak afet gazeteciliği pratiklerine bir ayna tutulması hedeflenmektedir. Araştırmada, “afet iletişim ekolojisi bağlamında, medyadan beklentilerle afet gazetecilik pratikleri örtüşüyor mu, nasıl bir habercilik olmalıdır? soruları üzerine yoğunlaşmaktadır. Çalışmada, medyanın afet döngüsüyle paralel, doğru ve güvenilir bilgi sağlama, toplumu bilinçlendirme ve yönlendirme rollerine vurgu yapılırken, afet gazeteciliğinin sadece haber verme değil, aynı zamanda toplumların afetlere karşı dirençli olmalarını sağlamada, önemli bir rol oynadığı ve bir uzmanlık alanı olarak gelişmesi gerektiği savunulmaktadır.

Bütüncül bir bakış açısına sahip çalışmanın, afete dirençli sürdürülebilir toplum için, uluslararası kuruluşların afet risk önleme hedeflerinin öne çıktığı, afet iletişim ekolojisi bakış açısı ve afet bilimiyle iletişim biliminin bileşkesi olan terminolojisiyle alana katkı koyacağı düşünülmektedir.

2. Afete Dirençli Sürdürülebilir Toplum ve Afet İletişim Ekolojisi

UNSDR, afetle mücadelede hazırlık ve zarar azaltma çalışmalarına öncelik verilmesiyle daha az kayıp ve ekonomik zararın yaşanacağını öngörmektedir. Küresel ölçekte iş birliğine dayalı, hükümet ve kuruluşlar için çizdiği yol haritalarına uygun adımların atılması için çalışmalarını sürdürmektedir. Bu yol haritalarının en kapsamlısı, 2005-2015 dönemi için hazırlanan Hyogo Çerçeve Eylem Planı’dır. Bu planı, daha sonra Sendai Eylem Planı (2015-2030) takip etmiştir. Sendai Bildirgesi⁷ olarak da bilinen eylem planı, Birleşmiş Milletler’e (BM) üye 187 ülke tarafından, Dünya Afet Risklerinin Azaltılması Konferansı’nda gönüllü kabul edilen bir sözleşmedir. Planın çerçevesini, afet risklerinin azaltılması ve afete dirençli toplumla ilgili planlama ve uygulamalarla ilgili öncelikli kararlar oluşturmaktadır (Varol & Kırıkkaya, 2017; Akgül Koç, 2021). Bildirge, Hyogo Bildirgesi’ne oranla sağlık, iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma konularına daha fazla vurgu yapmaktadır. BM’lerin, küresel ısınma ve iklim değişimine karşı savunmasızlığı azaltmaya yönelik, 17 farklı alanda sürdürülebilir kalkınma amaçlarıyla ortak noktalarda buluşmaktadır. BM böylece birey ve kurumları harekete geçirerek, 2030 yılına kadar savunmasızlığı gidermeyi hedeflemektedir.

---

⁶ **Argümantasyon** araştırma tekniği kökeni Aristo’ya kadar uzanmaktadır ancak araştırmacılar 1958’de Toulmin’in “The Uses of Argument” adlı kitabında belirttiği çalışmaların bu yöntemin kabul edilmesinde etkili olduğunu savunmaktadır. Toulmin (1958, 2003) çalışmasında bilimsel tartışma süreçlerinin günlük yaşam pratikleri içinde nasıl ortaya çıktığını anlatmıştır. Argümantasyonun takip edilen sürecinin analizinde esas öğeler tanımlanmış ve aralarındaki işlevsel ilişkileri gösteren bir model sunulmuştur. Bu model bireylere tartışılan bir konunun bilimsel olarak ele alınıp iletişimde bulunma ve sosyal bir muhakeme aktivitesi yapma olanağı vermektedir

⁷ <https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework/what-sendai-framework>, Erişim Tarihi, 10.07.2023.

Ancak yapılan planlar, konulan hedefler ve bazı uygulamalara rağmen, Birleşmiş Milletler Afet Riski Azaltma Ofisi Afet Epidemiyolojisi Araştırma Merkezi'nin (CRED) sunduğu afet raporlarına göre, 2023 yılında da afet tür ve sayısında artış devam etmiştir. İnsan eliyle oluşan afet türlerinden, savaş ve iç çatışmaların sonucu gelişen mülteci akınları ise küresel farklı yeni sorunların kapısını aralamaktadır. Diğer taraftan, moderniteye uyumlu hibrid yaşam form ve mekanlarının da insan ve doğa ekosistemi için yeni risk ve tehlikeler oluşturduğu gözlenmektedir. Bu karamsar tablo, bir taraftan afetlerin etki ve sonuçlarının küresel çapta hissedildiğini, diğer taraftan geçmişte olduğu gibi az gelişmiş ve savunmasız ülkeler için, yıkımın gelişmiş ülkelere göre daha fazla olabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, toplumların sürdürülebilirliği, hem kendi coğrafyaları üzerinde gelişen, hem de küresel çapta tehdit oluşturan afet risk ve tehlikeleriyle baş etme kapasiteleriyle doğru orantılıdır. Mücadele süreci, küresel özellikler göstermesine rağmen uygulama bazında yereldir.

Potansiyel risk ve tehlikeler, nüfus yoğunluğu düşük, yapı stoğu sağlam, farkındalığı yüksek, eğitilmiş ve hazırlıklı toplumlar için bir afet nedeni olmamaktadır. Toplumların afetlerle başa çıkabilme kapasitesi, afet okuryazarlık düzeyi, erken uyarı sistemleri ve hazırlık sürecine paralel değişmektedir. Bu tespitler bizi, BM'lerin 2030 yılına kadar ulaşmak istediği 17 kalkınma hedefinin ortak noktası olan sürdürülebilir toplum olgusuna odaklanmaya motive etmektedir. Son on yılın en çok konuşulan kavramlarından biri olan sürdürülebilirlik, farklı disiplinlerin kendi bakış açısıyla yorumladığı ve açılımlar getirdiği çok boyutlu bir fenomen olarak dikkat çekmektedir. Özellikle sanayi devrimi sonrasında, ekolojik doğa sorunlarının insan ve ekonomiler üzerinde artan olumsuz etkileri sürdürülebilirlik çalışmalarına multidisipliner bir bakış açısı getirmiştir (Yeni, 2014). Afete dirençli toplumlar oluşturulamadığı sürece, sürdürülebilirlikten bahsetmek mümkün değildir. İletişim-diyalog ise dirençlilik ve sürdürülebilirlik kavramlarının ortak temasıdır. Sürdürülebilirlikte, afet iletişim ekolojisi ve bunun temel aktörü olan medya, afete mücadelede kalıcı devlet politikalarının oluşturulması yanında, erken uyarı sistemleriyle güçlendirilen, güvenli ve dirençli şehirler ile güçlü yerel topluluklar hedefinde, kitlesel motivasyon için daha fazla önem kazanmaktadır. Dirençlilik kavramı, farklı disiplinler için, farklı anlamları çağırırsa da genel olarak dayanıklılık ve adaptasyon bileşenleriyle birlikte ifade edilmektedir (İrdem & Mert, 2023: 4). Dolayısıyla, afete dirençli toplumu, yaşadığı afetlerden ders çıkararak, aynı tehlike ve risklerin yeniden afete dönüşmesini engelleyebilen, risk odaklı afet kültürünün geliştiği toplum, olarak tanımlamak mümkündür.

Bu bakış açısıyla, afetlere özgü iletişim ekolojisini değerlendirebilmek için, öncelikle iletişim süreç ve uygulamalarını tanımlayabilmek ve iletişimin var olduğu ortamı kapsamlı bir şekilde anlayabilmek gerekmektedir. Bunun nedeni, herhangi bir amaca ulaşmak için birey ve grupların, birbiriyle bağlantılı iletişim ağlarını birlikte kullanmalarıdır. Broad ve arkadaşları bu ağları, iletişim ekolojileri olarak tanımlamaktadır (Broad vd., 2013: 328). İletişim ekolojileri, bireyin veya grubun bilgiye erişmek veya bilgiyi paylaşmak için kullanabileceği, hem aracılı hem de aracısız kaynakları içermektedir (Hearn & Foth, 2007). Konvansiyonel medya, çevrimiçi medya, teknolojik cihazlar ve sistemler yanında örgütsel ve kişilerarası kaynaklar, potansiyel olarak bir iletişim ekolojisinin bileşenleridir (Houston vd., 2015; Perreault vd., 2014). Günümüz modern iletişim ve medya ortamı, bireylerin iletişim ekolojileri içinde, hem bilgi kullanıcıları hem de bilgi üreticileri olarak işlev görebilmesine olanak tanımaktadır (Houston vd., 2015). İletişim ekolojileri, iletişim hedef ve amacına özgü olduğundan, afetle mücadele etmek, sağlık sorunlarıyla ilgilenmek ya da bir siyasi krizi çözmek gibi farklı alt iletişim ekoloji kümelerine ayrışabilmektedir (Wilkin,2013). Dolayısıyla, herhangi bir birey ya da grubun afetlerle mücadele için oluşturdukları iletişim ekolojileri, farklı amaç ve hedefler için oluşturulan iletişim ekolojileriyle benzer özellikler göstermenin yanında farklılıkları da içinde barındırabilmektedir (Spialek & Houston, 2017; Mercea vd., 2016). Örneğin, afet bölgesinde yer tespitleri ve görüntülü enformasyonların alınarak yardımların iletilmesi için drone, İHA (İnsansız Hava Aracı), SİHA (Silahlı İnsansız Hava Aracı) gibi teknolojilerin etkin kullanımı, dikkat çeken iletişim uygulamalarıdır. Bu uygulamalar, afet tehlikesiyle mücadele hedefine yönelik, farklı iletişim ekoloji kümelerinin kullanılarak, afet türlerine göre spesifik afet iletişim ekolojileri oluşturulabildiğini de göstermektedir (Spialek & Houston, 2019; Spialek vd., 2016).

Afet iletişim ekolojisi, afet yönetiminin risk önleme, zarar azaltma, hazırlık, müdahale etme ve iyileştirme süreçlerinin entegre başarısı için, uzmanlık gerektiren bir iletişim türü ve uygulamasıdır. Farklı ya da benzer haberleşme/iletişim araç ve kanallarıyla, hedef kitleye uygun üretilen içeriğin yanında, bu içeriği kullanan ve paylaşan kişi ve kurumlar arasında oluşturulan, döngüsel iletişim ağını ifade etmektedir (Houston, 2012; Akgül Koç, 2021). Afete özgü bu iletişim ekolojisinde, ihtiyaç duyulan araç ve kaynaklar ile bilgi ve enformasyon, zaman içinde, hedef kitlenin özelliklerine göre değişmektedir. Afet iletişim ekolojisinin hedefi, hem bireysel hem de topluluk düzeyinde, afetle baş edebilme yeteneğinin geliştirilmesini motive etmek ve öz yeterliliği desteklemektir (Benight & Bandura, 2004; Houston, 2005; Liu vd., 2021).

Ağ bağlantılı bir yapıya sahip olan afet iletişim ekolojisi, kullanım amaçlarına göre değişiklik göstermektedir. Bu ağda, bir iletişim kaynağının kullanılması başka bir kaynağın kullanımına yol açtığı gibi, bunun tersi de geçerli olabilmektedir. Afetle mücadelede, bireyler amaç ve hedeflerine ulaşmada tek bir kaynağa güvenmek yerine, bir dizi bağlantılı iletişim kaynağını kullanmanın, daha faydalı olduğunu düşünmektedir (Broad vd., 2013). Birden fazla iletişim kaynağının kullanılmasının nedeni, çoklu kaynağın birey için, davranış geliştirme ve bilgilendirmede farklı ve daha doğru ek bilgiler sağlayabileceği algısıdır. Örneğin, birey afetle ilgili bilgi edinmek için Facebook, YouTube gibi, dijital platformlar yanında gazete, televizyon ve basılı kitap gibi konvansiyonel araçları da kullanabilir. Ayrıca birey, bilgi ve iletişim kaynaklarının bağlantı ağ ve kümelerini amaç ve hedefe ulaşmada, fayda sağladığı süre ve ölçüde iletişim ekolojilerine dahil etme şansına da sahiptir (Ball-Rokeach, 1985).

Bu özellikleriyle, afet iletişim ekolojisi, afet öncesi, sırası ve sonrasında kullanılan iletişim kaynaklarıyla, bilgiye ulaşma ve yayma yollarının analizine olanak tanırken, bireylerin afetlerde nasıl iletişim kurduğunu ve bilgi edindiğini açıklamaktadır. Odak noktasında, güven temelli ihtiyaca yönelik doğru bilgi, kanal, zaman ve kaynak yer almaktadır. Örneğin, kasırga sirenleri veya hava durumu radyoları, meteorolojik kökenli olaylar dışında düzenli olarak kullanılmayacağından, bireyin düzenli iletişim uygulamaları içerisinde yer almayabilir (M. F. Perreault vd., 2014). Afetlerde, bir iletişim kaynağına bireysel bağımlılık, hedefe ulaşmayı kolaylaştırmak için kaynağın “algılanan faydası” ile ilgilidir (Ball-Rokeach, 1985: 495). Doğru oluşturulan bir afet iletişim ekolojisi, aynı zamanda birlikte hareket etme, planlama, eylem, yansıtma ve problem çözme kapasitesini de geliştirebilir (Houston vd., 2015; Mercea vd., 2016). Houston ve arkadaşlarının CEN (Communication Ecology Network) modelinde, iletişim kaynakları kümelendiğinde daha fazla ve farklı iletişim kaynağının kullanımının olanaklı olabileceği ifade edilmektedir. Böylece birey, iletişim kaynağı ve edindiği bilgilerin doğru olduğuna inanarak, kendini daha güvenli hissedebilir (Greyson, 2018). Ancak, çok sayıda ve birbirinden farklı kaynak kullanımının, bilgi kirliliği ve boşluklarıyla ilgili sorunları da beraberinde getireceği göz ardı edilmemelidir. Özellikle, afet iletişim ekolojisinde, bilinir, güvenilir ve doğru bilgi yayan tek bir kaynak, bazen hayat kurtarıcı olabilmektedir.

Afet iletişim ekolojisinin farklı yönlerini öne çıkaran, çeşitli akademik ve profesyonel yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Örneğin, risk iletişimi, daha çok ikna edici bir yaklaşımdır ve afetin olasılığı ve şiddeti hakkında bireysel tutumları etkilemeye odaklanmaktadır (Witte, 1995). Kriz iletişimi ise tipik olarak bir afet ya da sorun tehdidi altında olan bir kuruluşun itibarını koruma uygulamasıdır (Reynolds & Seeger, 2005; Seeger, 2006). Bu bileşenleri,

bütüncül bakış açısıyla kullanan modellerde mevcuttur. ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezlerinin (CDC), kriz ve acil durum risk iletişimi (CERC) modeli, hükümet, halk sağlığı ve kamu güvenliği aktörlerinin, acil durum ve afet iletişimine rehberlik etmeyi amaçlamıştır (Reynolds & Seeger, 2012). Afet iletişim Müdahale Çerçevesi (DCIF) ise, zihinsel ve davranışsal sağlık sonuçlarına odaklanıp, iyileşmeyi ve dayanıklılığı artırmayı ve bir afetle ilgili uyumsuz sonuçları önlemeyi hedeflemektedir (Houston, 2012). Diğer taraftan, afet ve afet yönetim sisteminin her evresi düşünülerek hazırlanmış, Bütünleşik Afet İletişim Modeli (BAİM), başta bireyler (halk) olmak üzere afet yönetim aktörleriyle, resmi erk arasındaki bilgi ve enformasyon paylaşımının nasıl olması gerektiğini açıklamaktadır (Akgül Koç, 2021). CERC ve DCIF, BAİM modelleri, genellikle birincil iletişim kaynaklarını (yayılan bilgi ve mesajların kaynağı) haber ajansları, “hükümetler” ve “kuruluşlar” olarak kabul etmekte, bu kaynakları bilgi ve haber kaynakları, içerik tasarımı, halk ve halkı yönlendiren haber aktörleri ile iletişim kanalları olarak kavramsallaştırmaktadır. Uygulama sürecinde de bilginin aktarılması ve yayılmasında, gazeteciler ve haber kuruluşları, afet iletişim ekosisteminin temel bileşenleri olarak dikkat çekmektedir (Spialek & Houston, 2018; Akgül Koç, 2021).

3. Afet İletişim Ekolojisinin Temel Aktörü: Medya

Afet iletişim ekolojisi içerisinde, söylem üreticisi ve taşıyıcısı olan medya, risk tehdidi arttığında ya da bu risk afete dönüştüğünde, ihtiyaç duyulan bilgi ve enformasyona ulaşmak için, ilk başvuru kaynak ve aracıdır. Özellikle, riskler afete dönüştüğünde, bilgi ve anlamlandırma ihtiyacının medyaya bağımlılığı motive ettiği görülmektedir (Liu, 2022: 5). 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinde internet platformlarında yaşanan veri trafiği ve 24 saat ortak canlı yayınlar, bu konudaki arz ve talebin bir göstergesidir. Bu süreçte, kendine özgü dramatik anlatı yapısı ve ideolojik kurgusuyla medya, izler kitleyi haberdar etmekte, sürece dahil ederek tanık olmasına olanak tanımaktadır. Örneğin küresel ısınma ve iklim değişikliği medyanın gündemine taşınmadan önce, çevre sorunlarının dikkat çekmediği ve bu konuda az sayıda afete odaklanan araştırma veya danışmanlık organizasyonlarının bulunduğu görülmektedir (Myers,1993).

Kim ve Kang (2010) medyanın, halkı tehlikeler hakkında eğitmekten, uyarı mesajlarını yaymaya ve yardım organizasyonu hakkında bilgilendirmeye kadar çeşitli işlevleri olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde medyanın, hazırlıklı olma davranışı geliştirme yanında, tepkileri değiştirme potansiyeline sahip, eğitim ve yönetim araçları olduğu düşünülmektedir (Li, 2018). Afet döngüsüyle eş zamanlı bilgi edinmek için takip edilen medyanın (Quarantelli, 1996), afet risk ve tehlikelerine göre içerik ve haber kaynakları da değişmektedir.

Gazetecilerin yetkinliği, yayın politikası, bilinirlik ve uzmanlık alanlarına göre haber aktör seçimi değişse de, medya, toplumsal eğitim sürecinin en önemli unsurlarından biridir. Teorik olarak medya, afetlerle ilgili bilgiyi pek çok kişi ve kurumdan daha hızlı bir şekilde heterojen bir kitleye aktarma gücüne sahiptir. Doğru ve hızlı enformasyon, insanların risk ve tehlikelerle ilgili tutumlarını değiştirebilmekte, hazırlık aşamasını motive ederek, müdahale sürecini kolaylaştırmaktadır (Wenger & Quarantelli, 1989). Medyanın önemi, afetlerde kendi yaşam ve mülklerini korumaktan sorumlu olmalarını sağlamak için, halkı eğitme yeteneğinde ön plana çıkmaktadır (Blanchard & Bohem, 1998). Afet zamanlarında ise toplumsal düzeyde sorunlu bireylerden, afet okuryazarı sorumlu bireylere geçiş sürecine katkı sağlaması beklenmektedir.

Afetlerde iletişim ve haberleşmede kesintiler ve sorunlar nedeniyle, farklı medya araçlarının, farklı zamanlarda ya da birden fazla medya aracının aynı anda kullanılabilirdiğini görülmektedir. İçerik tasarımı ise, medya aracının özelliğine göre değişmektedir. Hâlen yaygın olarak kullanılan televizyon ve diğer kitle iletişim araçları deprem ve tsunami uyarıları da dahil olmak üzere, anında raporlar yayınlama ve afetin yıkıcı görüntülerini yorumlarla birlikte göstermeye devam etmektedir. Ancak, geniş bir alana yayılmış, çok sayıda afet mağdurları için gerekli bilgileri iletmekte etkin olamadığında, bu zayıf alanın sayısız gönüllü tarafından desteklenen internet ve sosyal ağlar tarafından telafi edildiği de son dönemlerde izlenmektedir.

3.1. Afet Haber Eko Sistemi: Enformasyon ve Bilgi Kaynağı Olarak Haber

Afet iletişim ekolojisinde medya, gazeteci, okur ve haber saçı ayağından oluşan haber üretim eko sisteminde, özel bir bilgi, birikim ve beceriye ihtiyaç duymaktadır. Bu sürecin çıktıları, toplumu haberdar ederek farkındalığı arttırmakta, kamuoyu oluşumuna katkı koymakta ve bilgilendirmektedir. Afete neden olan pek çok sorunun, medyada, gündeme gelmesi, olayın hatırlanmasını, tartışılmasını ve kamu politikalarının oluşturulmasını mümkün kılmaktadır.

Sıklıkla, son dakika haberi olarak okurla bulunduğu görülen afet haberleri, “anlık, sıra dışı ve duygu dolu haberlerin en saf tanımı” olarak savunulmakta, afet bölgesinden haber almak için ekran başına, ya da internet mecralarına yönelen insanlar için, medyayı en önemli haberleşme aracına dönüştürmektedir (Sung, 2014; Steffens 2012: 7; Akgül Koç, 2017). Haber kuruluşları, afetin akut döneminde hızlı, kapsamlı ve çok sayıda haber üretmekte, sıcak etkinin azalmasıyla birlikte haber üretiminde soğuma yaşanmakta ve haber sayısı yeni gündeme göre giderek azalmaktadır (Akgül Koç, 2017; Erdoğan, 2006: 63; Vural vd., 2022b: 672). Yani afet konulu haberler, diğer haber konularına göre daha kısa ömürlüdür (Houston vd., 2012).

Özellikle, Türkiye’de afet haberlerinin, bir sonraki afete kadar unutulmaya meyilli haberler olduğu gözlenmektedir. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinde, sorunların hâlen devam ettiği deprem bölgesine yönelik haber sayısının, seçim gündemiyle azalması ya da deprem öncesinde ilgili haber sayısının medyada yok denecek kadar az olması buna bir örnek olarak gösterilebilir. Diğer taraftan okurun, ihtiyaç duyduğu bilgileri içermesi beklenen afet haberlerinin etki, sonuç ve müdahalede yaşananlara göre, zaman içinde değiştiği de görülmektedir. Hayatın bir şekilde devam ettiği mesajı verilen haberlerde, ne olduğu, neler yapıldığı ve bundan sonra yapılması gerekenler genel olarak içeriği oluşturmaktadır. Afetin sosyo-ekonomik etkileri, nedenleri, yıkım ve can kayıpları, afetzedelerin kişisel öyküleri, insani yardımlara yönelik bilgiler, uzman görüşleri ve resmi kurum açıklamaları haber içeriklerine örnektir (Antunes, vd., 2022; Akgül Koç, 2017). Vural ve arkadaşları, geleneksel medya üzerine yaptıkları araştırmalarında, risk mesaj üretimiyle ilgili anlamlı bir içerik üretiminin bulunmadığını ifade etmektedir (Vural vd., 2022a: 6).

Hükûmet yetkililerinin afet haberlerini, “bireysel/kurumsal” eylem ve tepkilere rehberlik edebilecek, “durumsal farkındalık” sağlamaya yardımcı bir olgu olarak algıladıkları, okurun ise bilişsel düzeyde var olan bilginin, uygulama alanına yansıma biçimi olarak gördüğü söylenebilir. Afeti medyadan takip eden okurlar, genel olarak afetle ilgili bilgileri, doğrudan deneyimlerinin aksine, medya haberlerinden edinmektedir (Houston vd., 2012; Pantti vd., 2012). Bu nedenle afet haberleri, yoğunlukla afet sırasında üretilen haberler olarak algılansa da, afet öncesi tehlike ve risklerle ilgili içerikler ve afet sonrasında iyileşme süreci, benzer afetin tekrar etmemesi için, yapılması gerekenleri göstermesi açısından çok önemlidir.

Haber değeri etmenleri açısından, mükemmel bir kolaj (Erdoğan, 2006: 64) olan afet haberleri, izleme oranlarının arttığı bir dönemi de ifade etmektedir. Afetin ilk günlerinde, canlı yayınlarda umut aşılama motivasyonu, “mucize” olarak nitelenen, arama kurtarma çalışmaları ve hayata tutunanların ya da yardım edenlerin, öne çıkarıldığı kahramanlık hikayeleri, sık tekrar eden içeriklerdir. Ancak çoğu kez, afet zamanlarında içeriklerde, bölgenin ihtiyaçları, insani yardım organizasyonlarının tedarik zincir bilgisi ve yardımlarda izlenmesi gereken yol ile nerelerden hangi bilgilerin, teyit edilebileceği sorularının yanıtları yer almamaktadır⁸. Gerçekte, daha çok yaşama dokunmak için bu soruların yanıtları, afete

---

⁸ Örneğin, 1999 Gölcük ve Düzce depremlerinde olduğu gibi, 6 Şubat Kahramanmaraş depremlerinde de medyada yardımların amacına uygun dağıtılmadığının görüntülerini okurla paylaşmış, ancak resmi erk, gönüllüler ve depremedeler arasında ihtiyaca yönelik bilgi aktarımında yapısal sorunlarında etkisiyle etkin olamadığı izlenmiştir.

müdahalede etkili bir yol olarak önerilebilir. Ayrıca, mücadele sürecinde yeniliklerin ve risklere yönelik değişen uygulamalarında aktarılması, afete hazırlık sürecini bir adım öne taşıyabilir.

3.2. Afet Haberlerinin Hedef Kitlesi: Okur/İzleyici

Afetle mücadelenin başarısı, toplumun bu süreçlere katılımının sağlanmasıyla mümkündür. Bu motivasyonu sağlayacak, etkili bir güç olarak görülen medya, özellikle “afet risk azaltma ve hazırlık” aşamasında, küre-yerel risk ve tehlikeler hakkında -filmler, haberler ve özel programlar aracılığıyla- farkındalığı oluşturan ve olası süreçlere halkın hazırlanmasına yardımcı olabileceği varsayılan, bir bilgi sağlayıcısı olarak tanımlanmaktadır (Rodriguez, 1997; Quarantelli, 1996). Okur, medyada kurgulanan afet haber içeriklerine maruz kalırken, edindiği bilgileri işleyerek yorumlamakta ve kişiselleştirmektedir. Dolayısıyla farklı kanallardan edindiği bilgilerle birleştirerek afetlere yönelik davranış modeli geliştirdiği söylenebilir. Ancak, dijital dönüşümle birlikte okurun pasif konumu, tartışmalı bir konu haline gelmiştir. Okur, artık hem ürettiği içeriklerle hem de haberlere verdiği tepkilerle dikkat çekmektedir. Değişen okurun, afet haberlerinden nasıl etkilendiği ve bu sürecin bilişsel düzeye ne kadar katkı koyduğu konusunda, az sayıda saha çalışması vardır. Kovid 19 küresel salgınında, halkın haber izleme tutumlarındaki değişim (Amann vd., 2021; Dong & Zheng, 2020), dijital platformlarda fenomenler ve algılanan güvenlik sorunları (Abidin vd., 2021) ile dezenformatif medya yayınlarının, bireyler üzerindeki etkileri (Yi Zheng vd., 2021) bunlardan bazılarıdır. Sosyal medyayla ilgili yapılan bazı araştırmalar, bu araçların sağladığı duygusal destek ve birlik motivasyonunun, bilgi verme ve haberdar etme işlevinden daha fazla işlevi yerine getirebildiğini göstermektedir (Qu vd., 2016, Houston vd, 2015). Ancak haber içerikleri çok yönlü olduğundan, yöneticinin bakış açısından mağdurun değişimine, güçlü, teorik ve pratik sonuçlar yaratabileceği unutulmamalıdır. Örneğin, ölüm ve mucize kurtuluş görüntüleriyle, dramatik ve duygusal dil travmatik sonuçlara yol açabilmektedir (Timisi & Dursun, 2008:7). Özellikle, afetlerin çocuklar üzerinde travmatik etkisi düşünüldüğünde (aktaran, Basmacı, 2023), afeti izlemede izleyiciye yönelik, akıllı işaretler setinin halen oluşturulmamış olması, doldurulması, gereken bir boşluğa dikkat çekmektedir.⁹

Medyanın, afet haber aktörlerine yönelik, okur değerlendirmeleriyle ilgili kaynaklarda oldukça sınırlıdır. Dolayısıyla medyanın, okur ve afetzedeler arasındaki duygusal destek ve sosyal bağlantı kurma rolünün açıklanması ya da haber ileti ve görsellerinin olumsuz etkileriyle

---

⁹ RTÜK web sitesinde afet (deprem) odaklı içerikler için çocuklara yönelik akıllı değerler seti yer almamaktadır. <https://www.rtuk.gov.tr/akilli-isaretleri-kodlayici-uygulama-rehberi/3840> Erişim Tarihi: 12.09.2023.

ilgil doğru değerlendirmelerin yapılması için, daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu görülmektedir.

3.3. Afet Haberlerinin Üreticisi: Gazeteciler

Gazetecinin afetlerde normatif rolü, afet döngüsüyle eş zamanlı ihtiyaç duyulan doğru, araştırılmış, teyit edilmiş bilgi ve enformasyonları, etik kodları dikkate alarak toplumsal sorumluluk bilinciyle okura iletmek ve afet okuryazarlık düzeyini geliştirmektir. Gazeteciler için afet haberleri, toplumu afet olgularına “tanık yapma” ya da “tanıklık etme” süreci olarak da kavramsallaştırılabilir (Cottle, 2014). Afet haberlerini diğer haberlerden ayırıştıran unsur, gazetecilerin afetzede olma potansiyeliyle, tanık olduğu travmaya rağmen zorlu yaşam koşullarıyla mücadele ederek, tarafsız ve nesnel haber üretimini kesintisiz sürdürme zorunluluğudur. Gazetecinin afete tanıklığı, izler kitleyi durumsal ya da yapısal şiddet ve acıya yanıt olarak harekete geçmeye teşvik etmektedir. Tüm dünyaya yayılan haber tasarımlarıyla, insanların acı ve kayıp deneyimleri, yeniden hatırlatılır. Doğal olarak bu bir ahlaki sorumluluğu da gerektirmektedir (Pantti, 2019: 155). Sonuç olarak, hem afetzede hem haberci rolünü üstlenen gazeteciler, travmatik sonuçları olan bu süreci doğru yönetebilmek için, afet okuryazarlığı yetkinliğinin yanı sıra etik iletişim kodlarına ihtiyaç duymaktadır. Gazeteciler, afet öncesi dönemde, yaygın iletişim ekolojilerinin parçasıyken, ansızın gelişen afetlerde, (deprem, salgın hastalık, sel, radyoaktif sızıntı, küresel ısınma ve iklim değişikliğinin yol açtığı afetler vb.) belirli bir bilgi ve deneyim gerektiren afet iletişim ekolojisinin, bir parçası olmaktadır.

Gazetecilerin, afetlerde insanların, stresli ve tehlikeli olayları anlamalarına ve bunlarla başa çıkabilmelerine yardımcı oldukları düşünüldüğü için, önemli bir kamu hizmeti rolü oynadığı kabul edilmektedir (Thorson, 2012: 74). Haberlerde yer alan uyarı ve bilgiler, aynı zamanda farklı iletişim araç ve kanallarıyla da paylaşılmaktadır. Dolayısıyla, okurun, afete hazırlık ve müdahalede, hayat kurtarmaya yönelik doğru uygulamaları öğrenmesi ve risk azaltma sürecine katkı koyması mümkün görünmektedir. Bu yaklaşım, gazetecilerin afet zararlarının önlenmesinde kritik öneme sahip olduğu savını net olarak desteklenmektedir (akt. Houston vd., 2019). Sonuçta, gazetecilerin son dakika afet haberlerine odaklanmanın ötesinde, zarar azaltma ve hazırlık, uzun vadeli iyileşme ile bireyler, aileler ve topluluklar arasında dayanıklılığı da teşvik edebilecek içerikleri geliştirme potansiyeline sahip olduğu, bir gerçekliktir. Örneğin, afet öncesinde ilk yardım bilgileri yanında, sel uyarılarını takip ederek oluşturacağı erken uyarı haberleriyle, yerel topluma bu afetten etkilenmemek için kullanabileceği tahliye yollarını net bir şekilde anlatması ya da göstermesi mümkündür

(Houston vd., 2012). Diğer taraftan gazetecilerin, afet risklerini önleme, hazırlık sürecine katkı ve olumsuz etkileri azaltma eylem veya politikalarının savunuculuğunu yaparak, daha iyi bir afet yönetim sisteminin kurulmasına yardımcı olabileceği de vurgulanmaktadır (Wilkins, 2014: 6). Bunun nedeni, gazetecilerin, afete müdahaleden iyileşmeye uzanan süreçte, toplumsal rehabilite ve hizmetler hakkında bilgilendirerek toplum direncini arttırması ve yeniden inşanın kapsamını kolaylaştırmaya destek olabilmesidir (Houston vd., 2012).

Literatürde gazetecilerin, afetler hakkında nasıl haber yapması gerektiğine dair önerilere rastlamak mümkündür. Örneğin, gazetecilere hızlı, doğru ve şeffaf haber yapmaları önerilmekte (Dill & Wu, 2009; Steffens vd., 2012), afetzedelere karşı empatik ve saygılı bir şekilde davranması, haber içeriklerinde buna dikkat etmesi gerektiği söylenmektedir (Kay vd., 2010). Ancak, büyük bir yıkım var ve hâlen bireyler ya da topluluklar tehlikedeysen, gazeteciler normalden daha fazla duyguyla haber yapabilmekte ve bu duyguları içselleştirebilmektedir. Bu nedenle, bu tür duygusal travmalar için psikolojik destek önem taşımaktadır (Usher, 2009). Afet riskleri spesifik olarak haberlerde değerlendirilebilir ve tanımlanabilir olduğundan (Pantti vd., 2012) gazetecilerin, bireylerin ve toplulukların daha az zarar görmesine yönelik hazırlık için atabilecekleri adımları da haberleştirebildiğini hatırlanması gereklidir (Perez-Lugo, 2006; Houston vd., 2012).

Görüldüğü gibi gazeteciler, afetle mücadeleye destek verip toplumun savunmasızlığını azaltmada önemli bir araç olabileme gücüne sahiptir. Bu bağlamda, gazetecilerden beklentileri afet döngüsüne göre, üç temel başlıkta özetlemek mümkündür:

• Afet öncesi dönemde toplumsal bilinç oluşturma ve afet risk azaltma sürecine katkı koymaya yönelik haber üretimi yapmak.

Toplum, afet tehlike ve riskler konusunda haberdar etme, bilgilendirme

Erken uyarı ve tedbirler konusunda farkındalık yaratma ve bilinçlendirme sürecine destek,

Kişi, kurum ve kuruluşların afet risk azaltma ve hazırlık çalışmalarına katkı.

• Afet sırasında afetzedelerin sesi olmak, okurun haber ihtiyacını karşılamak, afet müdahaleyle ilgili uygulamaları aktarmak.

Yaşananları ve müdahale süreçlerini şeffaf olarak haberleştirme,

İhtiyaç, talep ve yardımların iletilmesinde aracı olma ve yardım kampanya desteği,

Birlik ve dayanışmayı motive ederek duygusal destek sağlama,

İnsani yardım operasyonunun bir parçası olma.

• **Afet sonrası iyileştirmede fikri takip, hukuksal süreçler ve afetzedede haklarının korunmasına yönelik çalışmaları haberleştirmek.**

Afetzedelerin normal yaşama dönüşte karşılaştığı sorunlar ve buna yönelik uygulamaları takip,

Afete yol açan unsurlarla ilgili hukuki süreci takip ve raporlama,

Bölgede yaşanan, olumlu ve olumsuz durumları kamuoyuna aktarma, kaybolan kültürel kimlik ve mekân olgusunun yeniden canlandırılmasına katkı.

Gazeteciler afetlerde temel gazetecilik işlevlerini kullanmaktadır. Bu işlevler, olay hakkında bilgi toplama, doğru haber kaynakları seçme ve kullanma, öğrenilenleri raporlama, olay yeri ve arka plan bilgisi sağlama, bilgileri doğrulama, söylentileri veya yanlış raporları düzeltme ve ek materyal toplama gibi geleneksel uygulamalardır (Scanlon, 2007; Greenberg & Scanlon, 2016). Ancak, ne zaman olacağı bilinmeyen ve ani gelişen afetler, gazeteci üzerinde de fiziksel ve duygusal travma yarattığı için bu işlevlerin olağan akışında gerçekleşmesi zorlaşmakta ve çok sayıda eşik bekçisi haber üretim sürecine dahil olabilmektedir.

4. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinde Afet Gazeteciliği ve Tartışılmalı Alanlar

50 binin üzerinde can kaybının yaşandığı 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri, bölgesel bir depremin ekranda canlı olarak izlendiği, enkaz altından duyulan yardım çığlıklarının unutulamayacağı, katastrofik bir olgudur. İnsan eliyle doğa kökenli bir olayın, nasıl büyük bir afete dönüşebildiğinin somut örneğidir. Hükûmetin 4. seviye alarm durumu ilan etmesi, yaşanan depremin ulusal düzeyde müdahale kapasitesini aşan bir yıkımın boyutunu göstermektedir.

Depremle ilgili ilk haberler, Anadolu Ajansı tarafından (4 dakika içinde) “Asrın Afeti” başlığıyla tüm dünyaya servis edilmiş, ilk günlerde TV kanalları bu manşeti, Kahramanmaraş depremlerini sembolize eden başlık olarak haberlerinde, kullanmıştır. Daha sonra yaşanan depremler için kullanılan başlıklar, “Yüzyılın felaketi”, “6 Şubat Depremleri”, “6 Şubat Asrın Felaketi”, “Yüzyılın Felaketi Kahramanmaraş merkezli depremler” ve “06 Şubat Kahramanmaraş depremleri” olmuştur. Televizyonlar rutin yayın akışını hızla değiştirerek, depreme ve deprem bölgesine odaklanmıştır. 11 ilden canlı yayınlar yapıldığı, arama kurtarma çalışmalarını özel olarak saatlerce takip ettiği ve ilk 7 gün 24 saat yayın yaptığı görülmektedir.

Bu bölümde, çalışmaya dayanak oluşturan verileri, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinin ilk dakikalarından itibaren takip edilen yaygın televizyon kanallarında yer alan haberler ile (ATV, Kanal D, Show TV, TRT, Fox TV, Halk TV, ATV Haber, Habertürk, NTV, CNN Türk), bu televizyon kanallarının haber odalarında ve sahada görev yapan gazetecilerin twitter paylaşımları oluşturmuştur. Günbegün, yayınlanan içerik ve görseller araştırma günlüğü tutularak not edilmiş, haber sayısının azaldığı seçim döneminde veri toplama sona erdirilmiştir. Afet iletişim ekolojisinin, “hız ve doğru bilgi akışı”, “haber kaynaklarının seçimi ve güvenilirliği” “duyarlılık ve empati”, erişebilirlik ve anlaşılır dil”, “iki yönlü iletişim”, “yerel bağlam, ihtiyaç ve kültürel farkındalık”, “çoklu medya kullanımı” ile “fikri takip ve değerlendirme” unsurları dikkate alınarak deşifre edilen veriler, “gazeteci”, “haber” ve “okur” pratikleri bağlamında değerlendirilmiştir.

4.1. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinin Eleştiri Odağı: Haberciler

Yaşanan depremler sonrası, bölgede enerji hatları ve GSM operatörleri zarar görmüş, bölge ile haberleşme ve iletişimde büyük sorunlar ortaya çıkmıştır. Gerçekleşen yıkımda, bölgede 23 gazetecinin hayatını kaybettiği ve yerel medyanın ancak 4. günden sonra kısmen haber üretim sürecine dahil olabildiği rapor edilmiştir.¹⁰

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri afet zamanlarında habercilerin bıçaksırtında görev yaptığını görünür kılmıştır. Deprem bölgesinde, yaşayan gazeteciler herkes gibi, yıkımın bir parçası olmuştur. Onların yerine bölgeye ulaşan kişiler arasında, ilk sırada yer alan meslektaşları afet bölgesi ve depremzedelerin sesi olmuştur. Bu gerçeklik şaşırtıcı değildir. Medyanın habercilik refleksi ve izler kitlenin beklentisi de bu yöndedir. Ancak, bölgeye ilk ulaşan habercilerin depremin yarattığı duygusal travmayla beraber yaşadıkları zorlu yaşam koşullarıyla mücadele sürecini haber ve görüntüye yansıtmaları, afet zamanlarında haberciliğin rutin habercilik reflekslerinden ne kadar farklı olduğunu bir kez daha göstermiştir.

Sahadaki habercilerin çoğunun daha önce afet saha deneyimi yaşamadığı, ilk kez büyük bir afetin tanığı ya da genç ve deneyimsiz oldukları dikkat çekmiştir. Yaşadıkları duygusal travma ve zorlu yaşam koşullarına verdikleri bireysel tepkiler, farklı platformlarda paylaşımlarından takip edilmiştir. İletişim, haberleşme ve enerji hatlarındaki kopukluk ve hazırlık sürecindeki eksikliklerini gazetecilerin haber üretim sürecinde sorunlar yaşamasına yol açtığı görülmüştür. Gazetecilerin, karşılaştıkları sorunlarla nasıl baş edebileceklerini, kendilerinin keşfettikleri, depremzedelerle birlikte öğrendikleri, TV kanallarına vermiş

---

¹⁰ <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/> Erişim Tarihi: 18.02.2023.

oldukları röportajlarda kendileri tarafından da teyit edilmiştir.¹¹ Tüm bu zorluklara rağmen, haberci, kameraman ve sürücüden oluşan haber ekipleri, enkazlar arasında yaşananları çoğu zaman içselleştirerek, “mucize kurtuluş” olarak nitelenen arama kurtarma çalışmalarına tanıklık edip tanık olunmasını sağlamıştır. Yapılanları ve ihtiyaçları kameranın görebildiği kadar anbean canlı yayınlarla aktarmaya çalışarak, sahanın sesi olmaya çalışmışlardır. Görsel öğelerin duygusal müzikle beslendiği tekrar tekrar verilen haber içeriklerini ilk günler yıkımın boyutu ve arama kurtarma odaklı içerikler oluşturmuştur. Farklılaşan ve ihtiyaca yönelik haber içeriği sayısının az olduğu gözlenmiştir. Örneğin, Habertürk sunucusu M. A. E’ nin “Canlı yayın sırasında, arama kurtarma çalışmaları nasıl yapılıyor?” sorusuna kamera ışıklarını kapattırarak verdiği yanıt, deprem bölgesinin yaşadığı karanlığı çarpıcı olarak göstermiş ve “gerçek habercilik” örneği olarak yorumlanmıştır. Uzun soluklu fikri takip gerektiren bu katastrofik depremde, ekip değişimleri yapılmış, haber odalarında görev yapan haberci ve yorumcular da sahaya giderek gözlemlerini diğer muhabirler gibi canlı yayınlarla hem konvansiyonel hem de dijital medyadan paylaşmışlardır.

Afet zamanlarında, sahada ve haber merkezlerinde birlikte ya da tek başına görev yapan pek çok habercinin, insani değerleri göz önünde bulundurarak, gözyaşına karışmış kurtuluş sevincini hikâyeleştirme konusunda, sorunlar yaşadıklarını söylemek mümkündür. Örneğin CNN Türk’ün deneyimli sunucusu “A. H.’nin” enkaz altından canlı olarak kurtarılma rekoru 185. saatte Ayça’da mı? sorusu afet haberciliğinde kullanılacak kelimelerin ciddi iletişim kazalarına yol açabileceğini göstermektedir. Enkaz altında geçirilen sürenin bir spor terimiyle açıklanması mümkün değildir. Saha ile haber merkezi arasındaki heyecanlı, duygusal ve isyankâr hatta gözyaşları içinde süren etkileşim süreçleri de dikkat çekicidir. Show TV’ de “D. G.’nin” yaşanan depremin özelliklerini açıklamaya çalışan akademisyen karşısında elindeki kağıtları masaya vurarak neden bir türlü ders alınmadığına dair isyanını dile getirmesi ve sonrasında istifa etmesi afet travması ve çaresizliğin gazeteci üzerindeki etkisini yansıtmaktadır. Benzer şekilde depremzedeye muhabir arasında yaşanan gerginlikler -Canlı yayında Show TV muhabiri “T. S.’nin” ile depremzedeye arkasını dönüp gitmesi, Halk TV muhabirinin saldırıya uğraması vb. yakınlarını kaybetmiş ve neden ben hayattayım? sorusuna yanıt bulamayan depremzedeye ne hissettiğinin sorulması, kendisini ifade etmesi için zaman

---

¹¹ Ulusal TV kanallarında sahada bulunan tüm muhabirleri haber sunumlarında, kendileriyle yapılan röportaj ve yaşadıklarını anlattıkları programlarda bunları ifade etmişlerdir. Ortak yayına dahil olan tüm ulusal kanallar ve dijital platformlarda yayın yapan yayın organlar muhabir değişimi sonrası bölgeden dönen muhabirleri ya haber programlarına konuk olarak almış yada yaşadıklarını anlattıkları programlar yapılmıştır. Bu yayınlar dijital platformlarında tekrar tekrar izlenebilmektedir.

tanınmaması, konuşmasına müsaade edilmemesi ya da konuşması için zorlanması gibi¹² sahada gazetecinin çok sayıda yaşadığı etik ikilemin haberciliğe yansıdığı örnekler gözlenmiştir.

Yaşadıkları travmayı yönetmekte zorlanan haberciler, sunumlarında gözyaşlarına hâkim olamayarak kendileri haber olmuşlardır. 24 saat canlı yayınlarda, sürekli tekrar cümlelerinin kullanıldığı, travmatize görüntülerin defalarca gösterildiği, habercilerin bazen konuşmakta zorlandıkları dikkat çekmiştir. Yıkım tüm çıplaklığıyla gösterilmesine rağmen haber içeriklerinde “bölgede her şeye ihtiyaç var söylemi”nin, insani yardım operasyonlarında öncelikli ihtiyaç ve lojistik koordinasyon için yeterli olmadığı izlenmiştir. TV ve sahada görev yapan gazetecilerin, twitter hesaplarında, hem yayın içeriğinin reklamını yaptıkları hem de benzer içerikleri paylaştıkları görülmüştür. Haberlerde, çocukların yer aldığı, “mucizevi kurtuluş hikayeleri”nde görüntü ve anlatılarda etik normlar dışında hareket edildiği, gazetecilerin partizan yanlı tutum sergiledikleri ve hak odaklı, kamusal yayıncılık anlayışında sorunlar yaşandığı dile getirilmiştir. Bu konuları eleştiren akademisyen ve meslektaşların ön plana çıkması, Kahramanmaraş depremlerini gazeteciler boyutuyla, farklı bir tartışma platformuna taşımıştır.¹³

Diğer taraftan sosyal medyada habercilik yapan gazetecilerin ve içerik üreticilerinin yoğun olarak takip edilmeleri¹⁴ ve gündem oluşturmaları Kahramanmaraş depremlerinde sosyal medyanın daha baskın olduğu hibrit medya yayıncılığının öne çıktığının bir göstergesidir. Dolayısıyla, çevrim içi mecrada canlı yayın yapan ya da yayına katılan bağımsız habercilerin izler kitle için alternatif bir enformasyon aracı olabileceği de görülmüştür.

4.2. Depremde Bilinen Haber Tipolojileri Ancak Değişen Okur Kitle

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinde, haber içerikleri daha önce yayımlanan haber içerik formatlarıyla benzer özellikler taşımaktadır. Değişmeyen haber içerikleri, afet kültürüne de yansıyan öğrenilmiş çaresizliğin bir yansıması şeklinde yorumlanabilir: Önlenemeyen ölümler, yıkılan sağlıksız binalar, depreme hazırlıksız olma, olası Marmara (İstanbul) depremi vurgusu, denetim sorunları, depremin büyüklüğü ve etkileri, korku, gözyaşı, kurtuluş hikayeleri, iletişim, eşgüdüm ve koordinasyonda yaşanan sorunlar. Afetin boyutunu ve ne kadar gündemde kalacağını yine “sayılar ve bölgede yaşanan olumsuzluklar artarak çoğalan ölü, yaralı ve kayıp sayıları, yıkılan ve hasarlı bina sayısı ve özellikleri, etkilenen

---

¹² Bkz: www.cnn.turk.com, www.halktv.com

¹³ <https://journos.com.tr/tv-deprem-haberleri-gazetecilik>, Erişim tarihi:12.06.2023.
<https://www.dailymotion.com/video/x8i4zb8>, Erişim tarihi, 16,12,2023.

¹⁴ Araştırmada takip edilen sosyal medya platformu Twitter’da 6-7 Şubat 2023’te atılan tweet sayısı 56 milyondur, <https://www.haberturk.com/twitter-deprem-bolgesinin-sesi-oldu-3564115-teknoloji>

coğrafyanın büyüklüğü, depremin şiddeti vb.” belirlemiştir (Akgül Koç, 2017; Anar, 2022; Vural vd., 2022a). Ülke gündeminde yer alan genel seçimler, depremi gündemin alt sıralarına düşürmüş, sıcak haberler ilgiyi başka alanlara kaydıracağı için, afet gündeminden uzaklaşmıştır. Deprem bölgesinde devam eden ve çözüm bekleyen sorunlar, afet risklerinin önlenmesine yönelik yinelenen söylemler, gelişen yeni afet haberleriyle hatırlanmıştır. Adıyaman ve Şanlıurfa’ da 20 kişinin hayatını kaybettiği, sel ve heyelan haberleri bunun bir örneğidir.¹⁵

Dijital medyanın haber üretiminde farklı içerikler ürettiği izlense de, bölgede insani yardım operasyonlarının doğru yönetilebilmesi için medyanın, afet profesyoneli ve okur arasında bir köprü kurulamadığı izlenmiştir. Medyanın mikrofon uzattığı pek çok kişi ve kurum ne yaptığını ve ne olduğunu anlatmaya odaklanmış, bölgenin acil ihtiyaçları, bu ihtiyaçların karşılanması için yol haritası, başvuru noktaları, yardım bekleyen ve yardımın ulaştığı alanlar ile değişen ihtiyaçlar haber içerikleri arasında nadiren kendine yer bulabilmiştir. Depremden kısa bir süre sonra, gönderilen yardım malzemelerinin çöp yığına döndüğünü gösteren haber içerikleriyle hâlen bölgenin devam eden sorunlarının nadiren medya gündemine girebilmesi bu savı desteklemektedir. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ve AFAD tarafından yürütülen bilgilendirme sürecinde teyitli bilgilerin aktarıldığı ifade edilmiş, düzenli yapılan basın toplantıları canlı olarak tüm TV kanallarında verilmiştir. Cumhurbaşkanı, devlet bakanları, belediye başkanları, siyasi parti temsilcileri, depremedeler, STK temsilcileri ve deprem uzmanlarının¹⁶ sosyal medya hesaplarındaki bazı paylaşımlar, haber kaynağı olarak kullanılmıştır. Haber içerik ve sunumlarında, afet terminolojisiyle ilgili sorunlar yaşandığı daha sade ve anlaşılır olması gerektiği görülmüştür. Kahramanmaraş depremleriyle ilgili, televizyon kanallarında farklı üniversiteden çok sayıda deprem uzmanı yanında Japonya ve diğer ülkelerden deprem uzmanlarının da yorumlarıyla medyada yer aldığı dikkat çekmiştir. Deprem uzmanı olarak televizyonda yer alan haber aktörlerinin hangi kanallarda kendilerinin takip edileceğini sosyal medya hesapları (Twitter) paylaştıkları görülmüştür.¹⁷ Yaygın medyada yer almayan haber aktörlerin de sosyal medya platformu Twitter’da sürekli içerik üreterek kendi alternatif iletişim alanlarını yarattıkları görülmüştür. İlgi gören içeriklerin, yaygın medyanın

---

¹⁵ <https://www.bbc.com/turkce/articles/cye4lpprkn5o> Erişim Tarihi: 10.04.2023.

¹⁶ 1999 Gölçük depreminde medya tarafından deprem konusunda konuşan kişiler deprem uzmanı olarak tanıtılmıştır. Ancak “deprem uzmanı” kimdir? sorusu sorunlu bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Jeofizik uzmanı aynı zamanda sismolog olan Prof. Dr. Haluk Eyidoğan deprem fayları ve özellikleri ilgili araştırmaların odağında yer alan Sismoloji (deprem bilim) bilim dalının Jeofizik bilim dalı içerisinde yer aldığı ifade etmektedir. Depremle ilgili konuların multidisipliner olduğunu ve medyanın hangi dalda uzmanlığı varsa o uzmanlık alanın ön plana çıkarmasının doğru olacağını söylemektedir (Görüşme, 26.01.2024).

¹⁷ <https://twitter.com/nacigorur>, Erişim tarihi: 24.02.2023.

gündemine taşınması, okurun afetlerle ilgili bilgi ve haberlerde farklı medya araçlarını kullandığının bir göstergesi olarak yorumlanmıştır. Örneğin, deprem boyunca artan izleyici sayısıyla öne çıkan YouTube TV kanalı, BABALA TV'nin içerikleri, twitter ve televizyon kanallarının haber bültenlerinde de yer almıştır. Bu tespitle birlikte, bazı araştırmacılarında bulguladığı gibi (Öztunç, 2020; Sarı, 2021), medya kuruluşlarının kendi yayın politikasına uygun olarak haber çerçevelemesi yaptığını söylemek yanlış olmayacaktır. Haber aktörleri buna uygun seçilmiş, okur da kendi seçtiği yankı odasında bu süreci takip etmiştir. Bu yoğun, hızlı enformasyon trafiği, aynı ya da benzer haberlerin senkronize olarak hem sosyal medyada hem de konvansiyonel medyada yer almasını sağlarken, haber çeşitliliği ve fikri takibin geri planda kalmasının nedenlerinden birini oluşturmuştur.

Kahramanmaraş depremlerinde, iletişimde yaşanan sorunlarla birlikte Twitter (X) başta olmak üzere, sosyal ağlarda bant daraltma¹⁸, dezenformasyon ve teyit sitelerinde artış, partizan yanlılık ve havuz medya söylemlerine yönelik tartışmalar, her platformda dile getirilmiştir. 7 günlük yas sürecinde TV kanalları ortak canlı yayınlarında, siyasi iktidar yanlısı ve muhalif olarak konumlanmıştır. “Türkiye Tek Yürek” deprem yardım kampanyasında yaygın medyanın çok izlenen kanallarının katılımıyla 215 televizyon 563 Radyo kanalı bir araya gelmiş, muhalif medya kendi özel yardım kampanya yayını yapmıştır.¹⁹ Twitter, eleştirel içerik üretimi için alternatif bir alan olarak görülürken, TV kanallarında bu süreç daha gri bir alanda sürdürülmüştür. Bazı TV kanallarına bu bağlamda RTÜK tarafından ceza verildiği görülmüştür.²⁰

Takip edilen sosyal medya paylaşım sitesi Twitter başta olmak üzere, depremin ilk günlerinde sosyal medyada paylaşım içeriklerinin neredeyse tamamının depremle ilgili olduğu gözlenmiştir. Her içeriğin depremle ilgili olması ileti sayısında bir artış gibi algılanmasına neden olmuştur. Twitter içeriklerinde, ilk paylaşımların deprem, arama kurtarma, yardım toplama ve ulaştırma konularına odaklı olduğu görülmüştür (#depremoldu, #deprem #7.6, #enkazaltındayım, #depremiUnutmaUnutturma, gibi). Müdahale ve yardım sürecini hızlandırmaya yönelik, iyi niyetli içeriklerin teyide muhtaç olması, sosyal medyayı bir kez daha tartışmaların odağına yerleştirmiştir. Artan dezenformasyon ve nefret söylemlere yönelik paylaşımlarla mücadele için, “Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Dezenformasyonla

---

¹⁸<https://medyascope.tv/2023/02/08/guneydogudaki-depremin-ardindan-sosyal-medyada-bant-daraltma-elektronik-haberlesme-kanunu-mu-uygulandi/>, Erişim tarihi: 12.06.2023.

¹⁹ Halk TV ve KRT televizyonları ayrı bir yardım programı yürütmüştür.

²⁰ <https://www.rtuk.gov.tr/UstKurulKarar/Detay/19542>, Erişim tarihi:27.07.2023.

Mücadele Merkezi” kurularak twitter hesabı üzerinde doğrulama teyitleri içeren paylaşımlar yapılmıştır.²¹

5. Sonuç

“Afet iletişim ekolojisi penceresinden afet gazeteciliği nasıl algılanıyor ve uygulama pratikleri bu algıyla örtüşüyor mu?” soruları üzerinden 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri özelinde eleştirel bir okumanın yapıldığı bu çalışmada, afet döngüsüyle eş zamanlı bir haber anlayışının ön kabulü, ana eksenini oluşturmuştur. Çünkü afet iletişim ekolojisi, afetle mücadelede bir döngüyü takip eden bilgi ve enformasyon tasarımıyla, farklı pek çok iletişim araç ve kanal kullanımını kabul etmekte, medyayı da önemli bir araç ve kaynak olarak görmektedir. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri, haber üretim ve gazetecilik pratiklerini değerlendirmede, afet zamanları ve sonrasını tespitinde bir fikir sunabildiği için, çalışmanın sınırlılığını oluşturmuştur. Benzer şekilde literatürde de afet ve medyaya yönelik araştırmaların, genel olarak afet zamanlarına odaklandığı, haber iletileriyle ilgili analizlerde, benzer bulgulara (ölü-yaralı sayısı, yıkımın boyutları, afetin nedenleri ve yapılması gerekenler, korku çekiciliği, dramatik, sansasyonel başlıklar, ideolojik yanlılık vb.) ulaşıldığı görülmektedir (Değer, 2017; Kütükoğlu,2021; Vatandaş, 2021; Kaymak & Coşkun, 2022). Bu araştırma bulgularıyla birlikte, haber içeriklerinde tespit edilen bulgular, afet haberlerinde benzer haber tipolojilerinin kullanıldığını göstermektedir. Bu tespit, afetlerin doğallaştırılması yanında halkın risk anlayışındaki boşluğa katkı sunarken, sosyal meseleleri, zarar görebilirliği ve nüfusun dayanıklılığını göz ardı ederek gelecekteki afetlere hazırlık söylemini desteklemekten uzaklaşılmasına neden olmaktadır. Gazetecilerin, afet mücadeleye katkı için afetlere hazırlık yanında, afet okuryazarlık yetkinliği ve travmaya yönelik desteğe ihtiyaç duydukları görülmektedir. Dolayısıyla, Kahramanmaraş depremleri özelinde gazetecilik pratikleriyle ilgili bulgular afet iletişim ekolojisi penceresinden değerlendirildiğinde, afet müdahalede medyaya yüklenen misyon ve beklentilerle uyuşmamaktadır. Bu tespit, afet öncesi hazırlık ve afet sonrası iyileşme süreçlerinde fikri takip ve kolektif hafızayı canlı tutma noktasında da sorunlu alanlar olduğuna işaret etmekte ve Türkiye’de afet gazeteciliğinin istenilen düzeyde olmadığını göstermektedir.

Bu sonucu yorumlamada, Liu’ nun araştırması (2022) farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Liu afetle mücadelede medyanın bir çıkış yolu olarak görülmesinin doğru bir yaklaşım olmadığını göstermekte ve afet haberciliğinden beklentilerin daha sınırlı olması gerektiğine

---

²¹ https://twitter.com/dmmiletisim?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor

vurgu yapmaktadır. Greenberg & Scanlon'da (2016) afet haberciliğinin çoğu zaman afet olaylarının nasıl ve neden meydana geldiğini, sahip olduğu farklı etkileri ve bunların gelecekte gerçekleşmesini nasıl önleyeceğimizi anlamak için beklememiz gereken veya ihtiyaç duyduğumuz habercilik türünü sağlamakta yetersiz kaldığını ifade etmektedir. Bir diğer önemli nokta ise mesajın hedefi olan okurların editoryal aktörler kadar olmasa da eşik bekçisi olarak kendi ihtiyaçlarına göre haber seçip yorumlama özelliğine sahip olmalarıdır (White, 1950: 390). Dolayısıyla, afet türlerine ve döngüsüne eş zamanlı haber kurgusu, okurun eğitim, inanç, kültür ve etnik yapısı, beklentileri, tercih ettiği kitle iletişim aracı, ideolojik bakış açısı ve gazetecinin yetkinliği gibi pek çok parametre “afet gazeteciliğinin” afete dirençli sürdürülebilir toplum hedefi için farklı konumlandırılmasını gerektirmektedir.

6 Şubat Kahramanmaraş depremlerinde “afet gazeteciliği” nin yoğun bir tartışma ve eleştiri alanı olarak ön plana çıkması bu bağlamda bir şanstır. Bunun pek çok nedeni vardır: İlki pek çok afet potansiyeli riskin hem ülkemizi hem dünyayı tehdit etmesidir. Haber üzerinde etkisi artan okurun küre-yerel boyutta afete tepki ve müdahale süreçleri hakkında kıyaslama yapabilme şansı vardır. Dolayısıyla gazetecilerden beklentiler değişmiş ve artmıştır (Pınarbaşı & Astam, 2020, Şahin, 2023). İkincisi medyanın sahiplik yapısı ve yayın politikası yanında partizan yanlılığa daha fazla eğilimli olması²² ve rekabet koşulları afet haber içerik ve söylemlerinde nesnellikten uzaklaşılmasına neden olmaktadır (Şahin,2023). Afet haberciliğinin odak noktasında ise insan vardır ve bu asla unutulmamalıdır. Üçüncüsü hem yerel hem ulusal düzeyde görev yapan gazetecilerin afet okur yazarlık yetkinliğinin istenilen düzeyde olmadığına anlaşılmasıdır. Kendi can güvenliği yanında travma süreçlerine dayanıklılık ve zorlu yaşam koşullarına adaptasyon gazeteciler için zorlu olmuştur. Ayrıca uluslararası düzeyde kriterleri ön plana alan afet bilimi ve yönetim uygulamalarında gazeteciden beklentilerle medyanın bu süreçte rol ve pratiği birbiriyle tam olarak örtüşmemektedir. Afet gazeteciliği afet zamanlarında gazetecilik ya da kurum uygulamalarının aktarımı olarak algılanması risk odaklı habercilik anlayışından uzaklaşılmasına neden olmaktadır.

Afet iletişimiyle ilgili literatür gelişmesini sürdürmektedir. Sosyal medyada, güvensizliği ve duyarsızlığı körükleyen, etik normlardan uzak, kaynağı belli olmayan içerikler ve nefret söylemleri afetler konusunda dezenformasyonu arttırmakta toplumu yanlış yönlendirmektedir. Pazarbaşı'ya göre sosyal medyada gerçekliği denetlenemeyen çevrim içi bilgi hacminin artması bilgi ekosisteminin ve gazetecilik kalitesinin güvenilirliğini tartışmaya açmaktadır (Pazarbaşı,

---

²² Yaygın medya platformlarında iktidar partileri ve siyasi partilerin lider ve temsilcilerine ayrılan süre, veriliş sırası ve haber çerçevelerine bakıldığında net olarak görülmektedir.

2020: 212). Bu nedenle, gazetecilerin ürettiği haberlerle, sosyal ağlarda üretilen ve kaynağı belli olmayan içeriklerin birbirinden ayrı tutularak, değerlendirilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan, tük odaklı habercilik anlayışına uygun haber içerikleri, istihdam koşulları ile araştırma ve özgürlük alanlarındaki daralma ve gazetecilerin travmatik olaylara yönelik hazırlık süreçlerindeki eksiklik (Gönden & Şafak, 2022) neredeyse, her bir afet türü hakkında belli bir bilgi birikimi ve fikri takibi gerektiren afet haberciliğini eleştiri oklarının hedefi haline getirmektedir.

Gazetecilerin, afet bilgi ve terminolojisine hâkim olması oldukça önemlidir. Önlenabilir ölümlerin²³ yaşanmaması için haberciliğin odağında risk ve savunmasızlığı azaltmaya yönelik bilişsel düzeye katkı, resmi erk politika ve uygulamaların yanında bilimsel çalışmaların takibi gerekmektedir. Sonuç olarak, afet haber ekolojisinin afet döngüsüyle paralel bir bütün olarak düşünülmesi ve bu sistemi oluşturan her bir unsurla ilgili çalışmaların afet türlerine göre derinleştirilerek saha çalışmalarıyla desteklenmesi gerekmektedir. Afet gazeteciliğinin çatı bir uzmanlık alanı olarak kabul edilmesi, norm ve etik kodlarının belirlenerek afet döngü ve türlerine entegrasyonu ile gazetecilerin afet okuryazarlık yetkinliğinin geliştirilmesi, habercilikte niteliği arttıracaktır. Ayrıca bu olguyu, afet zamanlarında habercilikle sınırlandırmak da mümkün değildir. Afet türlerine yönelik, alt habercilik türleriyle zenginleştirilmesi gerekir. Deprem kaynaklı her afetten sonra, “somut adımlar atılması ve değişim” baskın düşüncedir. Ülke deneyimleri, afet zamanlarında aktivist çalışmaların ivme kazandığını ancak afet gündeminin yerini başka gündemler alınca ya da bulunan kaynak tükeninceye kadar devam ettiğini ve sonra sönümlendiğini göstermektedir. Bu nedenle, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleriyle gündeme gelen, “afet gazeteciliği” nin bir uzmanlık alanı olarak geliştirilmesine yönelik motivasyonun devam etmesi ve akademide sahaya yönelik çalışmalarla desteklenmesi oldukça önemlidir. Medya kuruluşları, haber odalarında, toplumsal sorumluluk yaklaşımıyla afet ve afet dışı haber üretiminde pratikte farklılıkların neler olduğunu tartışmalıdır. İletişim fakültelerinde, “afet iletişimi ve haberciliği” ders modüllerinin oluşturularak müfredat programlarında yer alması, lisans düzeyindeki gazeteci adaylarının afet okuryazarlık yetkinliğini arttıracaktır. Sahada görev alacak gazetecilerin, afet haberciliği ve travma yönetimi konusunda uygulamalı eğitimler alabilmesi için, üniversitelerin Afet Araştırma Enstitüleri içinde “Afet Medya Eğitim Merkezleri” nin kurulması yararlı olacaktır. Afetle mücadelede, büyük bir deneyime sahip olan Türk medyasının küresel düzlemde rol

---

²³Bu tanım Afet Araştırmaları Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Eryılmaz’a aittir.

model olması mümkündür. Bu nedenle, afet bilimi içinde İletişim bilimi çalışma alanının genişlemesi, saha çalışmalarının artması ve bilimsel yayınların çoğalması gerekmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflicts of Interest: There is no potential conflict of interest in this study

---

KAYNAKÇA

- Abidin, C., Lee, J., Barbetta, T. & Miao, W. S. (2021). Influencers and COVID-19: Reviewing key issues in press coverage across Australia, China, Japan, and South Korea. *Media International Australia*, 178 (1), 114-135.
- Amann, J., Sleight, J. & Vayena, E. (2021). Digital contact-tracing during the Covid-19 pandemic: An analysis of newspaper coverage in Germany. *Austria, and Switzerland. Plos one*, 16 (2), 1-16.
- Antunes, M.N., da Silva Pereira, S. & Zêzere, J.L. (2022). Disaster journalism in print media: Analysis of the top 10 hydrogeomorphological disaster events in Portugal, 1865–2015. *Int J Disaster Risk Sci*, 13, 521–535. <https://doi.org/10.1007/s13753-022-00425-2>.
- Akgül Koç, S. (2017). Olağanüstü durumlar, iletişim ve habercilik yaklaşımları. *TRT Akademi*, 2 (3), 6-47.
- Akgül Koç, S. (2021). *Afet odaklı iletişim*. Hiperyayın.
- Aral, N. (2023). Depremin çocuklar üzerindeki etkileri, *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 6 (11), 93-105.
- Benight, C. C. & Bandura, A. (2004). Social cognitive theory of posttraumatic recovery: The role of perceived self-efficacy. *Behaviour Research and Therapy*, 42 (10), 1129-1148.
- Ball-Rokeach, S. J. (1985). The origins of individual media-system dependency: A sociological framework. *Communication Research*, 12 (4), 485-510.
- Ball-Rokeach, S. J., Kim, Y. C. & Matei, S. (2001). Storytelling neighborhoods: Paths to belonging in diverse urban environments. *Communication Research*, 12, 485–510. <https://doi.org/10.1177/009365001028004003>.
- Baudrillard, J. (2006). *Sessiz yığınların gölgesinde- toplumsalın sonu*. (Çev. O. Adanır). Doğu Batı Yayınları.
- Boztepe Taşkıran, H. (2021). Risk iletişiminde sosyal medya kullanımının kamu kurumu odağında değerlendirilmesi: Sağlık bakanlığı üzerine bir inceleme. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder)*, 9 (1), 193-224.
- Broad, G. M., Ball-Rokeach, S. J., Ognyanova, K., Stokes, B., Picasso, T. & Villanueva, G. (2013). Understanding communication ecologies to bridge communication research and community action. *Journal of Applied Communication Research*, 41, 325–345. <https://doi.org/10.1080/00909882.2013.844848>.
- Budak, E. (2022). Haberciliğin odak noktası yapıcı gazetecilik ile değişiyor mu?, *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, (8), 248-267. 10.09.2023, <https://dergipark.org.tr/en/pub/kiad/issue/70627/1107990>.
- Cottle, S. (2014). Rethinking media and disasters in a global age: What’s changed and why it matters. *Media War & Conflict*, 7 (1), 3–22.
- Değer, K. (2017). Olağanüstü durum haberciliğinin Atatürk Havalimanı terör eylemi üzerinden incelenmesi. *Trt Akademi*, 2(3), 98-115, <https://dergipark.org.tr/en/pub/trta/issue/28362/302183>.
- Dill, R.K. & H.D. Wu. (2009). Coverage of Katrina in local, regional, national newspapers. *Newspaper Research Journal*, 30 (1), 6–20.

Dong, M. & Zheng, J. (2020). Letter to the editor: Headline stress disorder caused by Netnews during the outbreak of COVID-19. *Health Expectations: An International Journal of Public Participation in Health Care and Health Policy*, 23 (2), 259-260.

Eldem Anar, Ü. İ. (2021). Sosyal medya ortamında yer alan afet haberlerinde etkileşim; İzmir depremi örneği. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11 (3), 1129-1147.

Erdoğan, İ. (2006). Türkiye'de ulusal ve yerel gazetelerin habercilik anlayışları: deprem haberlerinin karşılaştırmalı analizi. *Selçuk İletişim* 4 (3), 51-64. <https://dergipark.org.tr/en/pub/josc/issue/19013/200756>.

[Greenberg, J, Scanlon. & T. Joseph \(2016\). Old media, new media, and the complex story of disasters. 10.06.2023, https://oxfordre.com/naturalhazardscience/display/10.1093/acrefore/9780199389407.001.0001/acrefore-9780199389407-e-21.](https://oxfordre.com/naturalhazardscience/display/10.1093/acrefore/9780199389407.001.0001/acrefore-9780199389407-e-21)

Gönden, M. & Şafak, A. (2022). Doğal afetlerde gazeteciler ve travma deneyimleri. *Sakarya İletişim*, 2 (2), 133-151. <https://dergipark.org.tr/en/pub/silet/issue/74453/1210749>.

Hearn, G. & Foth, M. (2007). Communicative ecologies: Editorial preface. *Electronic Journal of Communication*, 17 (1-2), 2-6.

Houston, J. B., Schraedley, M. K., Worle, M. E., Reed, K. & Saidi, J. (2019). Disaster journalism: fostering citizen and community disaster mitigation, preparedness, response, recovery, and resilience across the disaster cycle. *Disaster*, 43 (3). <https://doi.org/10.1111/disa.12352>.

Houston, J. B., Pfefferbaum, B. & Rosenholtz, C. E. (2012). Disaster news: Framing and frame changing in coverage of major u.s. natural disasters, 2000–2010. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 89 (4), 606–623. <https://doi.org/10.1177/1077699012456022>.

İrdem, İ. & Mert, E. (2023). Deprem, dirençli kent ve acil afet yönetimi: Türkiye örneği. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 4 (2), 241-276. <https://doi.org/10.58658/kaypod.1319821>.

Kahraman, S., Polat, E. & Korkmazıyrek, B. (2021). Afet yönetim döngüsündeki ana terimler. *Avrasya Terim Dergisi*, 9 (3), 7 – 14.

Kay, L., Reilly, R. C., Connolly, K. & Cohen, S. (2010) Help or harm? Symbolic violence, secondary trauma and the impact of press coverage in a community. *Journalism Practice*, 4 (4), 421–438.

Kaymak, S., & Çoşkun, A. (2022). Çocuk Odaklı Habercilik Bağlamında Savaş Konulu Haberlerde Kullanılan Çocuklarla İlgili Fotoğrafların Göstergibilimsel Analizi: Suriye İç Savaşı Örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 9(2), 803-823, <https://dergipark.org.tr/en/pub/erciyesiletisim/issue/71307/1079037>.

Kim, Y. C. & Kang, J. (2010). Communication, neighbourhood belonging and household hurricane preparedness. *Disasters*, 34 (2), 470–488. <https://doi.org/10.1111/j.0361-3666.2009.01138.x>.

Kütükoğlu, E. (2021). Afet gazeteciliğine gündem belirleme kuramı ve İzmir depremi haberlerinden bakış. *MEDIAJ*, 4 (2), 211-233.

Liu, W. (2022). Disaster communication ecology in multiethnic communities: Understanding disaster coping and community resilience from a communication resource approach. *Journal of International and Intercultural Communication*, 15 (1), 94-117.

- Liu, X. (2018). Media exposure, perceived efficacy, and protective behaviors in a public health emergency. *International Journal of Communication*, 12, 2641–2660.
- Liu, X., Li, Z. & Zhang, Y. (2021). Understanding news coverage of tourism safety: A comparative analysis of visitors and non-visitors. *Tourism Review*, 76 (4). <https://doi.org/10.1108/TR-10-2020-0500>.
- Mercea, D., Iannelli, L. & Loader, B. D. (2016). Protest communication ecologies. *Information, Communication & Society*, 19 (3), 279-289.
- Matthews, J. & Thorsen, E. (2020). *Introduction: Media, journalism and disaster communities*. In J. Matthews & E. Thorsen (Eds.), *Media, journalism and disaster communities* (pp.1-16). United Kingdom & Palgrave Macmillan.
- Öztunç, M. (2020). İnternet haberciliğinde koronavirüs salgınının sunum biçimi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 2825-2840. 12.10.2023, <https://dergipark.org.tr/en/pub/itobiad/issue/56503/756934>.
- Pantti, M., Wahl-Jorgensen, K. & Cottle, S. (2012). *Disasters and the media*. *University of Tasmania Book*. https://figshare.utas.edu.au/articles/book/Disasters_and_the_Media/23042360.
- Pantti, M. K. (2019). *Journalism and witnessing*. In K. Wahl-Jorgensen & T. Hanitzsch (Ed.), *The Handbook of Journalism Studies*. (2nd Edition), (pp.151-164). *edn, ICA Handbook Series*, Routledge, New York and London, <https://doi.org/10.4324/9781315167497-10>.
- Pazarbaşı, B. (2020). *Dijital çağda “habere inanmıyorsunuz” sahte haber, gazetecilik/ ve gerçek*. İçinde S. Koç & B. Pazarbaşı (Eds.). *Dijital(in) Ritmi İletişim, Medya ve Kültür Alanlarında Yeni Perspektifler*, (ss.202-227). Hiperyayın.
- Perreault, M. F., Houston, J. B. & Wilkins, L. (2014). Does scary matter?: Testing the effectiveness of new national weather service tornado warning messages. *Communication Studies*, 65 (5), 484-499.
- Pınarbaşı, T. E. & Astam, F. K. (2020). Haberin dönü(şü)mü: sosyal medya gazeteciliği pratikleri. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)*, 5(1), 70-87. 13.10.2023, <https://dergipark.org.tr/en/pub/inifedergi/issue/55020/717704>.
- Reynolds, B. & Seeger, M.W. (2005) Crisis and emergency risk communication as an integrative model. *Journal of Health Communication*. 10 (1), 43–55.
- Sarı, E. (2021) . Popüler Basında Covid-19 Haberleri: Yeni Tip Koronavirüs Eski Tip Banal Milliyetçilik. *Ankara Üniversitesi İlef Dergisi*, 8(1), 63-108. <http://ilefdergisi.ankara.edu.tr/en/pub/issue/58244/798007>.
- Seeger, M.W. (2006). Best practices in crisis communication: an expert panel process. *Journal of Applied Communication Research*. 34 (3), 232–244.
- Sreedharan, C. & Thorsen, E. (2018). Shock and aftershock: mapping the postearthquake challenges of Nepali journalists. In C. Sreedharan & E. Thorsen, (Eds.), *Voices from Nepal: Lessons in post-disaster journalism*, (pp.15-49). United Kingdom: Bournemouth University.
- Scanlon, J. (2007) Research about the mass media and disaster: Never (well hardly never), the twain shall meet. In D.A. McEntire (Ed.), *Disciplines, disasters, and emergency management*, (pp.75–94). Charles C. Thomas Publisher, Springfield, IL.

- Spialek, M.L., Czlapinski M.H. & Houston, J.B. (2016). Disaster communication ecology and community resilience perceptions following the 2013 central illinois tornadoes. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, *17*, (August 2016), 154-160.
- Spialek, M.L. & J.B. Houston (2018) The development and initial validation of the citizen disaster Communication assessment (CDCA). *Communication Research*, *45* (6), 934–955.
- Spialek, M.L. & Houston, J.B. (2019). The influence of citizen disaster communication on perceptions of neighborhood belonging and community resilience. *Journal of Applied Communication Research*, *47* (1), 1-23.
- Sung, K. (2014) How breaking news handbooks guide member stations. *NPR Digital Services*, 30.08.2023. <http://digitalservices.npr.org/post/how-breaking-news-handbooks-guide-member-stations> .
- Steffens, M. (2012) Covering disasters without becoming one. In [L.Wilkins.](#), M. [Steffens.](#), E. [Thorson.](#), G. [Kyle.](#), K. [Collins.](#), F. [Vultee](#) (Eds.). *Reporting disaster on deadline: A handbook for students and professionals* (pp. 1–9). Routledge, New York, NY.
- Şahin, T. (2023). İnternet gazetelerinde toplumsal sorumluluğu aramak: Covid-19 haberlerinin analizi: Odatv, Medyadarad, İnternet haber Örneği. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* *13*(1), 470-484.
- Thorson, E. (2012). The quality of disaster news: frames, disaster stages, and a public health focus. In [L.Wilkins.](#), M. [Steffens.](#), E. [Thorson.](#), G. [Kyle.](#), K. [Collins.](#), F. [Vultee](#) . (Eds.) *Reporting Disaster on Deadline*, (pp. 69-80). Routledge,
- Timisi,N.&Dursun.Ç (2008). *Medya ve Deprem, 17 Ağustos 1999 Depreminin Medyada Temsili*, Öncü Basımevi.
- Toulmin, S. (1958). *The uses of argument*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Toulmin, S. (2003). *The uses of argument*. (Updated Edition First Published), Cambridge: Cambridge University Press.
- Usher, N. (2009) Recovery from disaster: How journalists at the new orleans times-picayune understand the role of a post-katrina newspaper. *Journalism Practice*, *3* (2), 216–232.
- Wenger, D. E. & Quarantelli, E. L. (1989). Local mass media operations, problems and products in disasters. 20.02.2023. <https://udspace.udel.edu/items/f3f726eb-1a85-40d1-952a-d848c31789c9>.
- Wilkin, H. A. (2013). Exploring the potential of communication infrastructure theory for informing efforts to reduce health disparities. *Journal of Communication*, *63* (1), 181–200. <https://doi.org/10.1111/jcom.12006>.
- Wilkins, L. (2014). Media coverage of two floods. In D.J. Parker (Ed.): *Floods*, Routledge.
- Varol, N. & Kırıkkaya, E. B. (2017), Afetler karşısında toplum dirençliliği. *Journal of Resilience*, *1* (1). <https://dx.doi.org/10.32569/resilience.344784>.
- Vatandaş, S. (2021). Gazete haberlerinde korku sunumunun göstergebilimsel çözümlemesi (COVID-19 örneğinde). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *20*(78), 1060-1079, <https://dergipark.org.tr/en/pub/esosder/issue/59802/733616>.
- Vural, A. M., Boztepe Taşkıran, H., Türkoğlu, S., Sarı, M., Maral, T., Kutluay K, [R. Koparan](#), E., [Yüncüoğlu](#), B., Gülnar, M., Mahmut, E. A., [Şahin](#), H. & Ünlü, T. (2022a). Risk iletişiminde geleneksel medya: gazete

haberlerinin deprem felaketleri örnekleminde analizi. *Selçuk İletişim*, 15 (2), 672-701. DOI: <https://doi.org/10.18094/josc.1116550>.

Vural, A. M., Boztepe Taşkıran, H., Türkoğlu, S., Sarı, M., Maral, T., Kutluay K, R., Koparan, E., Yüncüoğlu, B., Gülнар, M., Mahmut, E. A., Şahin, H. & Ünlü, T. (2022b). İnternet gazetelerinde depremin haberleştirilmesi: Türkiye'nin en çok ziyaret edilen haber sitelerinde deprem içerikli haberlerin risk iletişimi bağlamında analizi. *Yeni Medya*, 2022 (13), 25-54. <https://doi.org/10.55609/yenimedya.1111441>.

White, D. M. (1950). The “GateKeeper”: A casestudy in theselection of news. *Journalismquarterly*, 17.07.2023, <http://www.aejmc.org/home/wpcontent/uploads/2012/09/Journalism-Quarterly-1950-White-390.pdf>.

Yüksel, B., Sarılar, Ö., Gültekin, M. H., Çağlar, U., Gelmiş, M. & Özgör, F. (2021). The role of social media as an information source in covid-19 pandemic. *Turkiye Klinikleri Journal of Health Sciences*, 6 (3), 592-597. <https://doi.org/10.5336/healthsci.2020-77283>.

Yeni, O. (2014). Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma: Bir yazın taraması, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 16 (3), 181-2.